

Kadesh

Recite the following Kiddush over a full cup of wine or grape juice:

On Shabbat add this

וְהָיָה עֶרֶב וְהָיָה בֹקֶר יוֹם הַשְּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אוֹתוֹ כִּי בּו שְׁבַת מְכַל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת

Vay'hi erev vay'hi voker yom hashi-shi. Vay'chulu hashamayim v'ha-aretz v'choltzva'am. Vay'chal Elohim bayom hashvi'i, m'lachto asher asah, vayishbot bayom hashvi-i, mikol-mlachto asher asah. Vay'vareich Elohim, et-yom hashvi'i, vay'kadeish oto, ki vo shavat mikol-mlachto, asher-bara Elohim lasot.

"And there was evening and there was morning, the sixth day. Now the heavens and all their host were completed. And on the seventh day G-d finished His work of creation which He had made. And G-d blessed the seventh day and made it holy, for on that day G-d rested from His work and ceased creating.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha'olam, borei p'ri hagafen.

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the universe, who has created the fruit of the vine.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל עַם וְרוֹמַמְנוּ מִכָּל לְשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וַתֵּן לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שְׁבֻתוֹת לְמִנוּחָה ו) מוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם (הַשְּׁבֻת הַזֶּה וְאֶת יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, זְמַן חֲרוּתֵנוּ (בְּאַהֲבָה), מִקְרָא קֹדֶשׁ, זִכָּר לְיִצְיַאת מִצְרַיִם. כִּי בָנוּ בְּחֵרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל הָעַמִּים, (וְשֻׁבֹת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁ (בְּאַהֲבָה וּבְרַצוֹן), בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מִקְדֵּשׁ (הַשְּׁבֻת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha'olam, asher bachar banu mikol'am, v'rom'manu mikol-lashon, v'kid'shanu b'mitzvotav, vatiten-lanu Adonai Eloheinu b'ahavah (shabatot limnuchah u) moadim l'simchah, chagim uz'manim l'sason et-yom (hashabat hazeh v'et-yom) chag hamatzot hazeh. Z'man cheiruteinu, (b'ahavah,) mikra kodesh, zeicher litziat mitzrayim. Ki vanu vacharta v'otanu kidashta mikol ha'amim. (v'shabat) umo'adei kod'shecha (b'ahavah uv'ratzon) b'simchah uv'sason hinchaltanu. Baruch atah Adonai, m'kadeish (h'shabbat v') Yisrael v'hazmanim.

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the universe, Who has chosen us from among all people, and languages, and made us holy through Your mitzvot, giving us lovingly [Shabbat for rest] festivals for joy, and special times for celebration, this [Shabbat and this] Passover, this [given in love] this sacred gathering to commemorate the Exodus from Egypt. You have chosen us, You have shared Your holiness with us among all other peoples. For with [Shabbat and] festive revelations of Your holiness, happiness and joy You have granted us [lovingly] joyfully the holidays. Blessed are You L-rd, Who sanctifies [Shabbat], Israel and the festivals.

On Saturday night include the following section:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המבדיל בין קדש לחל, בין אור לחשך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה. בין קדשת שבת לקדשת יום טוב הבדלת, ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת. הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדשתך. ברוך אתה יי המבדיל בין קדש לקדש.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha-olam, borei m'orei ha-eish.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha'olam, hamavdil bein kodesh l'chol bein or l'choshech, bein Yisrael la-amim, bein yom hashvi-i l'sheishet y'mei hama-aseh. Bein k'dushat shabat likdushat yom tov hivdalta. V'et-yom hashvi-i misheishet y'mei hama-aseh kidashta. Hivdalta v'kidashta et-am'cha yisra-eil bikdushatecha. Baruch atah Adonai, hamavdil bein kodesh l'kodesh.

Blessed are You L-rd our G-d Ruler of the universe who created the lights of fire.

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the universe, who makes a distinction between the holy and profane, light and darkness, Israel and the nations, Shabbat and the six workdays. You have made a distinction between the holiness of Shabbat and the holiness of the festival, and You have sanctified Shabbat above the six work-days. You have set apart and made holy Your people Israel with your holiness. Blessed are You, L-rd, who distinguishes between degrees of sanctity.

Say this Shehechyanu blessing the first Seder night only:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha-olam, she'hecheyanu v'ki'manu v'higi-anu laz'man hazeh.

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the universe, who has sustained us, maintained us and enabled us to reach this moment.

Urchatz

We wash our hands by pouring water from a cup three times on each hand. No blessing is recited.

Karpas

Take a small amount of the karpas, dip it into salt-water, and recite the following blessing:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, בורא פרי האדמה

Baruch Atah Adonai, Eloheinu melech ha'olam, borei p'ri ha'adamah.

Blessed are You, L-rd, our G-d, Ruler of the universe, who creates the fruit of the earth.

YachatZ

Take the middle matzah and break it into two, one piece larger than the other.

The larger piece is set aside to serve as Afikoman. This is traditionally hidden, by the leader of the Seder. Some have the custom for the children to "steal" or "find" the Afikoman and then ransom for a something at the end of the Seder.

The smaller piece is put back, between the two matzot. This smaller piece, along with the top matzah is what will later be used for the "Motzi-Matzah" and "Korech"

Maggid - Intro

Raise the tray with the matzot and say:

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי וייכל, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא
הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין

Ha lachma anya dee achalu avhatana b'ara d'meezrayeem. Kol deechfeen yeitei v'yeichol, kol
deetzreech yeitei v'yeefsach. Hashata hacha, l'shanah haba-ah b'ara d'yisra-el. Hashata avdei,
l'shanah haba-ah b'nei choreen.

This is the bread of affliction, which our ancestors ate in the land of Egypt. Let all who are hungry
come and eat. Let all who are in need, come and share the Pesach meal. This year, we are here. Next
year, in the land of Israel. This year, we are slaves. Next year, we will be free.

Refill the wine cups, but don't drink yet.

Maggid – Four Questions

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

Mah nish-ta-na ha-lai-lah ha-zeh mikol ha-lei-lot?

Why is this night of Passover different from all other nights of the year?

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, הלילה הזה - כולו מצה

She-b'chol ha-lei-lot anu och'lin cha-meitz u-matzah. Ha-laylah hazeh kulo matzah.

On all other nights, we eat either leavened or unleavened bread, why on this night do we eat only
matzah?

שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, - הלילה הזה מרור

Sheb'chol ha-lei-lot anu och'lin sh'ar y'rakot. Ha-lai-lah h-azeh maror.

On all other nights, we eat vegetables of all kinds, why on this night must we eat bitter herbs?

שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, - הלילה הזה שתי פעמים

Sheb'chol ha-lei-lot ein anu mat-beelin afee-lu pa-am echat. Ha-lai-lah hazeh sh'tei p'ameem.

On all other nights, we do not dip vegetables even once, why on this night do we dip greens into salt water and bitter herbs into sweet haroset?

שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, - הלילה הזה כלנו מסבין

Sheb'khol ha-lei-lot anu och-leem bein yo-shveen u-vein m'su-been, ha-lailah hazeh kulanu m'subeen.

On all other nights, everyone sits up straight at the table, why on this night do we recline and eat at leisure?

Maggid - The Four Children

ברוך המקום, ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו ישראל, ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה תורה. אחד חכם, ואחד רשע, ואחד תם, ואחד שאינו יודע לשאול

Blessed is the Omnipresent One, blessed be He! Blessed is He who gave the Torah to His people Israel, blessed be He! The Torah speaks of four types of children: one is wise, one is wicked, one is simple, and one does not know how to ask.

חכם מה הוא אומר? מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה יי אלהינו אתכם? ואף אתה אומר לו. כהלכות הפסח: אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן

The Wise One asks: "What is the meaning of the laws and traditions G-d has commanded?" (Deuteronomy 6:20) You should teach him all the traditions of Passover, even to the last detail.

רשע מה הוא אומר? מה העבדה הזאת לכם? לכם - ולא לו. ולפי שהוציא את עצמו מן הכלל כפר בעקר. ואף אתה הקהה את שניו ואמר לו: בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לי - ולא לו. אילו היה שם, לא היה נגאל

The Wicked One asks: "What does this ritual mean to you?" (Exodus 12:26) By using the expression "to you" he excludes himself from his people and denies G-d. Shake his arrogance and say to him: "It is because of what the L-rd did for me when I came out of Egypt..." (Exodus 13:8) "For me" and not for him -- for had he been in Egypt, he would not have been freed.

תם מה הוא אומר? מה זאת? ואמרת אליו: בחזק יד הוציאנו יי ממצרים, מבית עבדים

The Simple One asks: "What is all this?" You should tell him: "It was with a mighty hand that the L-rd took us out of Egypt, out of the house of bondage."

ושאינו יודע לשאול - את פתח לו, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים

As for the One Who Does Not Know How To Ask, you should open the discussion for him, as it is written: "And you shall explain to your child on that day, 'It is because of what the L-rd did for me

when I came out of Egypt." (Exodus 13:8)

Maggid – Exodus Story

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח.

We were slaves to Pharaoh in Egypt, and the L-rd, our G-d, took us out from there with a strong hand and with an outstretched arm. If the Holy One, blessed be He, had not taken our fathers out of Egypt, then we, our children and our children's children would have remained enslaved to Pharaoh in Egypt. Even if all of us were wise, all of us understanding, all of us knowing the Torah, we would still be obligated to discuss the exodus from Egypt; and everyone who discusses the exodus from Egypt at length is praiseworthy.

Seder of our Sages : Telling of the Story

מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית.

It once happened that Rabbis Eliezer, Joshua, Elazar ben Azaryah, Akiva and Tarfon were reclining at the seder table in Bnei Brak. They spent the whole night discussing the Exodus until their students came and said to them: "Rabbis, it is ime for us to recite the Shema

אמר אלעזר בן עזריה : הרי אני כב שבעים שנה, ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא: שנאמר, למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך ימי חיך הימים, כל ימי חיך - הלילות. וחכמים אומרים: ימי חיך העולם הזה, כל ימי חיך להביא לימות המשיח

Rabbi Elazar ben Azaryah said: "I am like a seventy-year old man and I have not succeeded in understanding why the Exodus from Egypt should be mentioned at night, until Ben Zoma explained it by quoting: "In order that you may remember the day you left Egypt all the days of your life." The Torah adds the world all to the phrase the days of your life to indicate that the nights are meant as well. The sages declare that "the days of your life" means the present world and "all " includes the messianic era.

The Story

יכול מראש חדש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה - בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך

One might think that the Haggadah should be recited on the first day of the month of Nisan, but the Torah says: "You shall tell your son on that day" [the first day of Passover]. One might think that the phrase on that day means that the story of the Exodus should be recited in the daytime; therefore, the Torah says: "This is on account of what the L-rd did for me." The word this refers to the time when this matzo and this marror are placed before you - on Passover night when you are obliged to

eat them.

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבדתו, שנאמר: ויאמר יהושע אל כל העם, כה אמר יי אלהי ישראל : בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, תרח אבי אברהם ואבי נחור, ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען, וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק, ואתן ליצחק את יעקב ואת עשיו. ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אתו, ויעקב ובניו ירדו מצרים.

At first our forefathers worshiped idols, but then the Omnipresent brought us near to divine service, as it is written: "Joshua said to all the people: so says the L-rd G-d of Israel--your fathers have always lived beyond the Euphrates River, Terah the father of Abraham and Nahor; they worshipped other gods. I took your father Abraham from the other side of the river and led him through all the land of Canaan. I multiplied his family and gave him Isaac. To Isaac I gave Jacob and Esau; to Esau I gave Mount Seir to inherit, however Jacob and his children went down to Egypt."

ברוך שומר הבטחתו לישראל, ברוך הוא. שהקדוש ברוך הוא חשב את הקץ, לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, שנאמר: ויאמר לֵאבְרָם, ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום ונענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול.

Blessed be He who keeps His promise to Israel; blessed be He. The holy one, blessed be he, predetermined the time for our final deliverance in order to fulfill what He had pledged to our father Abraham in a covenant, as it is written: "He said to Abram, your descendants will surely sojourn in a land that is not their own, and they will be enslaved and afflicted for four hundred years; however, I will punish the nation that enslaved them, and afterward they shall leave with great wealth."

V'hee She-amdah

We lift up our cup wine and cover the matzah:

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

V'hi she-am'dah la-avoteinu v'lanu. Shelo echad bilvad, amad aleinu l'chaloteinu. Ela sheb'chol dor vador, om'dim aleinu l'chaloteinu, v'hakadosh Baruch hu matzileinu mi-yadam.

This covenant that remained constant for our ancestors and for us has saved us against any who arose to destroy us in every generation, and throughout history when any stood against us to annihilate us, the Holy One blessed be He kept saving us from them.

We lower the wine cup and continue with the recitation of the traditional Midrash or Rabbinic discussion of the Passover Exodus story as recorded in the Torah, beginning first with the threat to Israel from Lavan and then the threat from Pharaoh.

Go and Learn

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות ליעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל, שנאמר: ארמי אבד אבי, וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט, ויהי שם לגוי גדול, עצום ורב

וירד מצרימה - אנוס על פי הדבור

ויגר שם - מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם, שנאמר: ויאמרו אל פרעה, לגור בארץ באנו, כי אין מרעה לצאן אשר לעבדיך, כי כבוד הרעב בארץ כנען. ועתה ישבו נא עבדיך בארץ גשן

במתי מעט - כמה שנאמר: בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרימה, ועתה שמך יי אלהיך ככוכבי השמים לרב

ויהי שם לגוי - מלמד שהיו ישראל מצינים שם

גדול, עצום - כמה שנאמר: ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד, ותמלא הארץ אתם

ורב - כמה שנאמר: רבבה קצמח השדה נתתיך, ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים, שדים נכנו ושערך צמה, ואת ערם ועריה. ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיה, ואמר לך בדמיה חיי, ואמר לך בדמיה חיי

וירעו אתנו המצרים ויענונו, ויתנו עלינו עבדה קשה

וירעו אתנו המצרים - כמה שנאמר: הבה נתחכמה לו פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה ונוסף גם הוא על שנאינו ונלחם בנו, ועלה מן הארץ

ויענונו - כמה שנאמר: ושימו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם. ויבן ערי מסכנות לפרעה. את פתם ואת רעמסס

ויתנו עלינו עבדה קשה - כמה שנאמר: ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך

ונצעק אל יי אלהי אבותינו, וישמע יי את קלנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו

ונצעק אל יי אלהי אבותינו - כמה שנאמר: ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים, ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויצעקו, ותעל שועתם אל האלהים מן העבדה

וישמע יי את קלנו - כמה שנאמר: וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו את אברהם, את יצחק ואת יעקב

וירא את ענינו - זו פרישות דרך ארץ, כמה שנאמר: וירא אלהים את בני ישראל וידע אלהים

וואת עמלנו - אלו הבנים. כמה שנאמר: כל הבן הילוד היארה תשליכהו וכל הבת תחיון

ואת לחצנו - זו הדחק, כמה שנאמר: וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים להצים אתם

Go forth and learn what Laban the Aramean wanted to do to our father Jacob. Pharaoh had issued a decree against the male children only, but Laban wanted to uproot everyone - as it is said: "The Aramean wished to destroy my father; and he went down to Egypt and sojourned there, few in number; and he became there a nation - great and mighty and numerous."

"And he went down to Egypt" forced by Divine decree. "And he sojourned there" - this teaches that our father Jacob did not go down to Egypt to settle, but only to live there

temporarily. Thus it is said, "They said to Pharaoh, We have come to sojourn in the land, for there is no pasture for your servants' flocks because the hunger is severe in the land of Canaan; and now, please, let your servants dwell in the land of Goshen."

"Few in number" as it is said: "Your fathers went down to Egypt with seventy persons, and now, the L-rd, your G-d, has made you as numerous as the stars of heaven."

"And he became there a nation" this teaches that Israel was distinctive there.

"Great, mighty," as it is said: "And the children of Israel were fruitful and increased abundantly, and multiplied and became very, very mighty, and the land became filled with them."

"And numerous," as it is said: "I passed over you and saw you wallowing in your bloods, and I said to you `By your blood you shall live,' and I said to you `By your blood you shall live!' I caused you to thrive like the plants of the field, and you increased and grew and became very beautiful your bosom fashioned and your hair grown long, but you were naked and bare."

"The Egyptians treated us badly and they made us suffer, and they put hard work upon us."

"The Egyptians treated us badly," as it is said: Come, let us act cunningly with [the people] lest they multiply and, if there should be a war against us, they will join our enemies, fight against us and leave the land."

"And they made us suffer," as it is said: "They set taskmasters over [the people of Israel] to make them suffer with their burdens, and they built storage cities for Pharaoh, Pitom and Ramses."

"And they put hard work upon us," as it is said: "The Egyptians made the children of Israel work with rigor. And they made their lives bitter with hard work, with mortar and with bricks and all manner of service in the field, all their work which they made them work with rigor." And we cried out to the L-rd, the G-d of our fathers, and the L-rd heard our voice and saw our suffering, our labor and our oppression.

"And we cried out to the L-rd, the G-d of our fathers," as it is said: "During that long period, the king of Egypt died; and the children of Israel groaned because of the servitude, and they cried out. And their cry for help from their servitude rose up to G-d."

"And the L-rd heard our voice" as it is said: "And G-d heard their groaning, and G-d remembered His covenant with Abraham, Isaac and Jacob."

"And he saw our suffering," this refers to the separation of husband and wife, as it is said:

"G-d saw the children of Israel and G-d took note."

"Our labor," this refers to the "children," as it is said: "Every boy that is born, you shall throw into the river and every girl you shall keep alive."

"And our oppression," this refers to the pressure, as it is said: "I have seen the oppression with which the Egyptians oppress them."

"The L-rd took us out of Egypt with a strong hand and an outstretched arm, and with a great manifestation, and with signs and wonders."

"The L-rd took us out of Egypt," not through an angel, not through a seraph and not through a messenger. The Holy One, blessed be He, did it in His glory by Himself!

Thus it is said: "In that night I will pass through the land of Egypt, and I will smite every first-born in the land of Egypt, from man to beast, and I will carry out judgments against all the gods of Egypt, I the L-rd."

"I will pass through the land of Egypt," I and not an angel;

"And I will smite every first-born in the land of Egypt," I and not a seraph;

"And I will carry out judgments against all the gods of Egypt," I and not a messenger;

"I- the L-rd," it is I, and none other!

"With a strong hand," this refers to the dever (pestilence) as it is said: "Behold, the hand of the L-rd will be upon your livestock in the field, upon the horses, the donkeys, the camels, the herds and the flocks, a very severe pestilence."

"And with an outstretched arm," this refers to the sword, as it is said: "His sword was drawn, in his hand, stretched out over Jerusalem."

"And with a great manifestation," this refers to the revelation of the Shechinah (Divine Presence), as it is said: "Has any G-d ever tried to take for himself a nation from the midst of another nation, with trials, signs and wonders, with war and with a strong hand and an outstretched arm, and with great manifestations, like all that the L-rd your G-d, did for you in Egypt before your eyes!"

"And with signs," this refers to the staff, as it is said: "Take into your hand this staff with which you shall perform the signs."

"And wonders," this refers to the blood, as it is said: "And I shall show wonders in heaven and on earth."

וַיִּצְאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֶרַע נְטוּיָה, וּבְמַרְא גְדֹל, וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתִּיּוֹת.

וַיִּצְאֵנוּ יי מִמִּצְרַיִם - לֹא עַל יְדֵי מַלְאָךְ, וְלֹא עַל יְדֵי שְׂרָף, וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוֹדוֹ

ובעצמו, שנאמר: ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והכיתי כל בכור בארץ מצרים מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים. אני יי

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה - אני ולא מלאך. והכיתי כל בכור בארץ מצרים - אני ולא שרף. ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - אני ולא השליח. אני יי - אני הוא ולא אחר

ביד חזקה - זו הדבר, כמה שנאמר: הנה יד יי הויה במקנה אשר בשדה, בסוסים, בחמרים, בגמלים, בבקר ובצאן, דבר כבוד מאד

ובזרע נטויה - זו החרב, כמה שנאמר: וחרבו שלופה בידו, נטויה על ירושלים

ובמרא גדל - זו גלוי שכינה, כמה שנאמר: או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת באתת ובמופתים, ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה, ובמוראים גדלים, ככל אשר עשה לכם יי אלהיכם במצרים לעיניך

ובאותות - זה המטה, כמה שנאמר: ואת המטה הזה תקח בידך, אשר תעשה בו את האתת

ובמפתים - זה הדם, כמה שנאמר: ונתתי מופתים בשמים ובארץ

"The L-rd brought us out of Egypt with a mighty hand and outstretched arm, with great awe, miraculous signs and wonders." (Dt. 26:8)

The L-rd brought us out of Egypt – not by an angel, not by a seraph, not by a messenger, but by the holy one, blessed be He, Himself, as it is written: "I will pass through the land of Egypt on that night; I will smite all the firstborn in the land of Egypt from man unto beast; on all the gods of Egypt I will execute judgments; I am the L-rd."

"I will pass through the land of Egypt on that night" – myself and not an angel; "I will smite all the firstborn in the land of Egypt" – myself and not a seraph; "on all the gods of Egypt I will execute judgments" – myself and not a messenger; "I am the L-rd" – I and none other.

Mighty hand – refers to the disease among the cattle, as it is written: "Behold the hand of the L-rd strikes your cattle which are in the field, the horses, the donkeys, the camels, the herds, and the flocks--a very severe pestilence."

Outstretched arm – means the sword, as it is written: "His drawn sword in his hand, outstretched over Jerusalem."

Great awe – alludes to the divine revelation, as it is written: "Has G-d ever attempted to take unto Himself, a nation from the midst of another nation by trials, miraculous signs and wonders, by war and with a mighty hand and outstretched arm and by awesome revelations, just as you saw the L-rd your G-d do for you in Egypt, before your eyes?"

Miraculous signs – refers to the miracles performed with the staff of Moses, as it is written: "Take this staff in your hand, that you may perform the miraculous signs with it."

Maggid – Ten Plagues

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

These are the Plagues that the holy one, blessed be he, brought upon Egypt.

דם ואש ותימרות עשן.

"Blood, and fire and pillars of smoke..."

דבר אחר: ביד חזקה - שתיים, ובזרע נטויה - שתיים, ובמרא גדל - שתיים, ובאתות - שתיים, ובמפתים - שתיים.

Another interpretation of Deuteronomy 26:8 is: "strong hand" indicates two plagues; "out-stretched arm" indicates two more plagues; "great awe" indicates two plagues; "signs" indicates two more plagues because it is plural; and "wonders" two more plagues because it is in the plural. This then is a total of Ten Plagues.

אלו עשר מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

These are the Plagues that the holy one, blessed be he, brought upon Egypt.

Dip your finger in your cup, removing a drop of wine for each plague and dropping it in the saucer.

Blood,	Dom	דם
Frogs,	Tzfardeyah	צפרדע
Lice,	Kinim	כנים
Beasts,	Arov	ערוב
Cattle Plague	Dever	דבר
Boils	Sh'chin	שחין
Hail	Barad	ברד
Locusts	Arbeh	ארבה
Darkness	Choshech	חשך
Slaying of First Born	Makat Bechorot	מכת בכורות

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:

Rabbi Yehuda would assign the plagues three mnemonic signs:

Remove a drop for each of these three acronyms.

דצ"ך עד"ש באח"ב

D'TZ"KH A-Da"SH B'AH"V

רבי יוסי הגלילי אומר: מנין אתה אומר שלקו המצרים במצרים עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות? במצרים מה הוא אומר? ויאמרו החרטמים אל פרעה: אצבע אלהים הוא, ועל הים מה הוא אומר? וירא ישראל את ה' הגדלה אשר עשה יי במצרים, וייראו העם את יי, ויאמינו ביי ובמשה עבדו. כמה לקו באצבע? עשר מכות. אומר מעתה: במצרים לקו עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות.

רבי אליעזר אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. עברה - אחת, וזעם - שתיים, וצרה - שלש, משלחת מלאכי רעים - ארבע. אומר מעתה: במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים לקו מאתיים מכות.

רבי עקיבא אומר: מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות? שנאמר: ישלח בם חרון אפו, עברה וזעם וצרה, משלחת מלאכי רעים. חרון אפו - אחת, עברה - שתיים, וזעם - שלוש, וצרה - ארבע, משלחת מלאכי רעים - חמש. אומר מעתה: במצרים לקו חמשים מכות ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות.

Rabbi Yose the Galilean says: How does one derive that, after the ten plagues in Egypt, the Egyptians suffered fifty plagues at the Sea? Concerning the plagues in Egypt the Torah states that "the magicians said to Pharaoh, it is the finger of G-d." However, at the Sea, the Torah relates that "Israel saw the great hand which the L-rd laid upon the Egyptians, and the people revered the L-rd and they believed in the L-rd and in His servant Moses." It reasons that if they suffered ten plagues in Egypt, they must have been made to suffer fifty plagues at the Sea.

Rabbi Eliezer says: How does one derive that every plague that G-d inflicted upon the Egyptians in Egypt was equal in intensity to four plagues? It is written: "He sent upon them his fierce anger, wrath, fury and trouble, a band of evil messengers." Since each plague was comprised of 1) wrath, 2) fury, 3) trouble and 4) a band of evil messengers, they must have suffered forty plagues in Egypt and two hundred at the Sea.

Rabbi Akiva says: How does one derive that every plague that G-d inflicted upon the Egyptians in Egypt was equal in intensity to five plagues? It is written: "He sent upon them his fierce anger, wrath, fury and trouble, a band of evil messengers." Since each plague was comprised of 1) fierce anger 2) wrath 3) fury 4) trouble and 5) a band of evil messengers, they must have suffered fifty plagues in Egypt and two hundred and fifty at the Sea.

Maggid – Dayenu

כמה מעלות טובות למקום עלינו!

אלו הוציאנו ממצרים, ולא עשה בהם שפטים, דיינו

אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, דיינו

אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, דיינו
אלו הרג את בכוריהם, ולא נתן לנו את ממונם, דיינו
אלו נתן לנו את ממונם, ולא קרע לנו את הים, דיינו
אלו קרע לנו את הים, ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דיינו
אלו העבירנו בתוכו בחרבה, ולא שקע צרנו בתוכו, דיינו
אלו שקע צרנו בתוכו, ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, דיינו
אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, ולא האכילנו את המן, דיינו
אלו האכילנו את המן, ולא נתן לנו את השבת, דיינו
אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבנו לפני הר סיני, דיינו
אלו קרבנו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דיינו
אלו נתן לנו את התורה, ולא הכניסנו לארץ ישראל, דיינו
אלו הכניסנו לארץ ישראל, ולא בנה לנו את בית הבחירה, דיינו

G-d has bestowed many favors upon us!

Had He brought us out of Egypt, and not executed judgments against the Egyptians, It would have been enough – Dayyenu

Had He executed judgments against the Egyptians, and not their gods, It would have been enough – Dayyenu

Had He executed judgments against their gods and not put to death their firstborn, It would have been enough – Dayyenu

Had He put to death their firstborn, and not given us their riches, It would have been enough – Dayyenu

Had He given us their riches, and not split the Sea for us, It would have been enough – Dayyenu

Had He split the Sea for us, and not led us through it on dry land, It would have been enough – Dayyenu

Had He led us through it on dry land, and not sunk our foes in it, It would have been enough – Dayyenu

Had He sunk our foes in it, and not satisfied our needs in the desert for forty years, It would have been enough – Dayyenu

Had He satisfied our needs in the desert for forty years, and not fed us the manna, It would have

been enough – Dayyenu

Had He fed us the manna, and not given us the Sabbath, It would have been enough – Dayyenu

Had He given us the Sabbath, and not brought us to Mount Sinai, It would have been enough – Dayyenu

Had He brought us to Mount Sinai, and not given us the Torah, It would have been enough – Dayyenu

Had He given us the Torah, and not brought us into Israel, It would have been enough – Dayyenu

Had He brought us into Israel, and not built the Temple for us, It would have been enough – Dayyenu

Magid - Obligations of the Holiday

רבן גמליאל היה אומר: כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח, לא יצא ידי חובתו, ואלו הן

פסח, מצה, ומרור.

Rabban Gamliel would teach that all those who had not spoken of three things on Passover had not fulfilled their obligation to tell the story, and these three things are:

The Pascal Lamb. Matza and Maror

Point to the shank bone:

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קיים, על שום מה? על שום שפסח הקדוש ברוך הוא על בתי אבותינו במצרים, שנאמר: ואמרתם זבח פסח הוא ליי, אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים. בנגפו את מצרים, ואת בתינו הציל? ויקד העם וישתחוו.

The Pesah which our ancestors ate when the Second Temple stood: what is the reason for it? They ate the Pesah because the holy one, Blessed be He "passed over" the houses of our ancestors in Egypt, as it is written in the Torah: "And You shall say, 'It is the Passover offering for Adonai, who passed over the houses of the Israelites saving us in Mitzrayim but struck the houses of the Egyptians.

Point to the matza:

מצה זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא, וגאלם, שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות, כי לא חמץ, כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם.

Matzah - what does it symbolize in the Seder? There was insufficient time for the dough of our ancestors to rise when the holy one, Blessed be He was revealed to us and redeemed us, as it is written in the Torah: "And they baked the dough which they brought forth out of Egypt into matzah – cakes of unleavened bread – which had not risen, for having been driven out of Egypt they could not tarry, and they had made no provisions for themselves."

Point to the maror:

מרור זה שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר: וימררו את חיייהם בעבדה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך

Why do we eat Maror? For the reason that the Egyptians embitter the lives of our ancestors in Mizrayim, as the Torah states: "And they embittered their lives with servitude, with mortar and bricks without straw, with every form of slavery in the field and with great torment."

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה יי לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמהם, שנאמר: ואותנו הוציא משם, למען הביא אתנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבתנו.

Therefore we are obligated, to thank, sing the Hallel, praise, glorify, exalt, honor, bless, elevate and raise our voices for joy to the holy one, Blessed be He, Who performed all these miracles for our ancestors and therefore for us! You brought us from human servitude to freedom, from sorrow to joy, for a time of mourning to a festive day, from deep darkness to great light and from slavery to redemption! In Your presence we renew our singing as in ancient days: Hallel-lu-yah Sing Hallel to G-d.

Cover the matza and raise the cup of wine until it is drunk at the end of Maggid.

לפיכך אנחנו חיבים להודות, להלל, לשבח, לפאר, לרומם, להדר, לברך, לעלה ולקלס למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו: הוציאנו מעבדות לחרות מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, ומאפלה לאור גדול, ומשעבוד לגאולה. ונאמר לפניו שירה חדשה: הללויה

Therefore it is our duty to thank and praise, pay tribute and glorify, exalt and honor, bless and acclaim the One who performed all these miracles for our fathers and for us. He took us out of slavery into freedom, out of grief into joy, out of mourning into a festival, out of darkness into a great light, out of slavery into redemption. We will recite a new song before Him! Halleluyah!

הללויה הללו עבדי יי, הללו את שם יי. יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם. ממזרח שמש עד מבוא מהלל שם יי. רם על כל גוים יי, על השמים כבודו. מי כיי אלהינו המגביהי לשבת, המשפילי לראות בשמים ובארץ? מקימי מעפר דל, מאשפת ירים אביון, להושיבי עם נדיבים, עם נדיבי עמו. מושיבי עקרת הבית, אם הבנים שמחה. הללויה

Praise the L-rd! Praise, you servants of the L-rd, praise the name of the L-rd. Blessed be the name of the L-rd from this time forth and forever. From the rising of the sun to its setting, the L-rd's name is to be praised. High above all nations is the L-rd; above the heavens is His glory. Who is like the L-rd our G-d, who though enthroned on high, looks down upon heaven and earth? He raises the poor man out of the dust and lifts the needy one out of the trash heap, to seat them with nobles, with the nobles of His people. He turns the barren wife into a happy mother of children. Halleluyah!

בצאת ישראל מממרים , בית יעקב מעם לעז, היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו. הים ראה וינס, הירדן יסב לאחור. ההרים רקדו כאילים, גבעות - כבני צאן. מה לך הים כי תנוס, הירדן - תסב לאחור, ההרים - תרקדו כאילים, גבעות - כבני צאן. מלפני אדון חולי ארץ, מלפני אלוה יעקב. ההפכי הצור אגם מים, חלמיש - למעינו מים.

When Israel went out of Egypt, When the household of Jacob left a people with a strange tongue, Judah became the place from which G-d's holiness went forth, Israel became the seat from which the world would know of G-ds rule. The sea looked and fled, The Jordan reversed its curse. Mountains skipped like rams and the hills jumped about like young lambs. What is happening that you turn back, O sea, Jordan, why do you reverse your course? Mountains, why do you skip like rams And hills why do you jump like lambs? You are beholding the face of your Creator, Before G-d, before the G-d of Jacob, Turning rocks into swirling waters and stone into a flowing spring.

The Second Cup of Wine

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, והגיענו ללילה הזה לאכל בו מצה ומרור. כן יי אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך. ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחתך לרצון, ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו. ברוך אתה יי גאל ישראל.

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן

Baruch atah Adonai, Eloheinu Melech ha'olam, asher g'alanu v'ga'al et avoteinu mimitzrayim, v'higianu lalaylah hazeh le'echol bo matzah umaror. Kein Adonai Eloheinu v'Elohei avoteinu yagi'einu l'mo'adim v'lirgalim acheirim haba'im likrateinu l'shalom, s'meichim b'vinyan irecha v'sasim ba'avodatecha. V'nochal sham min hazvachim umin hapsachim asher yagia damam al kir mizbachacha l'ratzon, v'nodeh l'cha shir chadash al g'ulateinu v'al p'dut nafsheinu. Baruch Atah Adonai, ga'al Yisrael.

Baruch Atah Adonai, Eloheinu Melech haolam, borei p'ri hagafen.

Blessed are You, Adonai, our G-d, sovereign of the universe, who has redeemed us and our fathers from Egypt and enabled us to reach this night that we may eat matzo and marror. L-rd our G-d and G-d of our fathers, enable us to reach also the forthcoming holidays and festivals in peace, rejoicing in the rebuilding of Zion your city, and joyful at your service. There we shall eat of the offerings and Passover sacrifices which will be acceptably placed upon your altar. We shall sing a new hymn of praise to you for our redemption and for our liberation. Blessed are You, Adonai, who has redeemed Israel.

Blessed are You, Adonai, our G-d, sovereign of the universe, who has created the fruit of the vine.

Drink the second cup

Rachtzah - Washing

Wash hands by pouring water from a cup three times on each hand. Then recite the blessing:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים.

Baruch atah Adonai Eloheinu melech ha-olam, asher kid'shanu b'mitzvotav, v'tzivanu al n'tilat yadayim.

Blessed are You L-rd our G-d, Ruler of the universe, who has sanctified us with His commandments, and commanded us to wash our hands.

Motzi-Matzah – Blessing and Eating Matza

Take the three matzot - the broken piece between the two whole ones – and hold them in your hand and recite the following blessing:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha-olam, hamotzi lechem min ha-aretz.

Blessed are You L-rd our G-d, Ruler of the universe, who provides sustenance from the earth.

Before eating the matzah, put the bottom matzah back in its place and continue, reciting the following blessing while holding only the top and middle piece of matzah:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מצה.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha-olam, asher kid'shanu b'mitzvotav v'tzivanu al achilat matzah.

Blessed are You L-rd our G-d, Ruler of the universe, who has sanctified us with His commandments, and commanded us to eat matzah.

Break the top and middle matzot into pieces and distribute them everyone at the table to eat a while reclining to the left. Additional Matza should be available. Each person should make sure to eat a minimum of 2/3 of an average sized Matza in order to fulfill the Mitzvah of eating Matza on this night.

Maror – Bitter Herbs

Now take a kezayit (about one ounce) of the maror. Dip it into the Charoset, but not so much that the bitter taste is neutralized. Recite the following blessing and then eat the maror (without reclining):

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת מרור.

Baruch atah Adonai Eloheinu melech ha-olam, asher kid'shanu b'mitzvotav v'tzivanu al achilat maror.

Blessed are You L-rd our G-d, Ruler of the universe, who has sanctified us with His commandments, and commanded us to eat the bitter herb.

Korech

Make a sandwich of matza and maror dipped in charoset and say the following before eating it:

זָכַר לְמִקְדָּשׁ כְּהַלֵּל. כֵּן עָשָׂה הַלֵּל בְּזִמְנָן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיִים: הָיָה כּוֹרֵךְ מַצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד,
לְקַיִים מָה שְׁנֵאָמַר: עַל מִצּוֹת וּמְרָרִים יֵאָכְלֶהוּ.

Eating matzah, maror and haroset this way reminds us of how, in the days of the Temple, Hillel would do so, making a sandwich of the Pashal lamb, matzah and maror, in order to observe the law "You shall eat it (the Pesach sacrifice) on matzah and maror."

Shulchan Orech – The Festive Meal

Now is time to enjoy the festival meal and participate in lively discussion. It is permitted to drink wine between the second and third cups.

Tzafun – Eating the Afikoman

After the meal, take the Afikoman and divide it among all the guests at the Seder table. If the children have gotten hold of it, you may have to offer them an incentive to return it so the Seder can be concluded ;)

It is forbidden to drink or eat anything (except the remaining two ritual cups of wine) after eating the Afikoman.

Barech – Grace After Meals

Pour the third cup of wine and recite Birkat Hamazon (Grace after the Meal).

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת. בְּשׁוֹב יִי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הֵיִינוּ כְּחַלְמִים: אִזּוּ יִמְלֵא שְׁחֹק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה. אִזּוּ יֵאָמְרוּ בְּגוֹיִם
הַגְּדִיל יִי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִים: הַגְּדִיל יִי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ. הֵיִינוּ שְׂמֵחִים: שׁוֹבָה יִי אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב:
הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּחַ יִלֵּךְ וּבִכָּה נִשְׂא מִשֶּׁר הַזֶּרַע. בֵּא יְבֵא בְרִנָּה. נִשְׂא אֶלְמַתִּיו

תִּהְיֶה יִי יְדַבֵּר פִּי, וַיְבַרֵךְ כָּל בֶּשֶׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד. וְאִנְחָנוּ נְבָרַךְ יְהוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ. הוֹדוּ
לִי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד. מִי יִמְלֵל גְּבוּרוֹת יִי יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהִלָּתוֹ

When the L-rd returns us from exile back to Zion, it will be as though in a dream. We will laugh and sing with joy. It shall be said around the world: "The L-rd has done great things for them." The L-rd did great things for us, and we shall rejoice. G-d, restore our fortunes. We shall be like streams in the Negev. Those who sow in tears shall reap in joy. Though the farmer bears the measure of seed to the field in sadness, he shall come home with joy, bearing his sheaves.

Zimun – Invitation to Say Grace

Only say the zimun of three are present. Include parentheses when there is a minyan present.

Leader:

Friends, let us say grace.	Rabotai n'vareich.	רבותי נברך.
<i>Participants:</i>		
Blessed be the name of the L-rd now and forever.	Y'hee sheim Adonai m'vorach mei-atah v'ad olam.	יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם.
<i>Leader:</i>		
Blessed be the name of the L-rd now and forever. With your permission, let us now bless (our G-d) whose food we have eaten.	Y'hee sheim Adonai m'vorach mei-atah v'ad olam. Beer-shut maranan v'rabanan v'rabotai, n'vareich (Eloheinu) she'achalnu mee-shelo.	יהי שם יי מברך מעתה ועד עולם. ברשות מרנן ורבנן ורבותי נברך (אלהינו) שאכלנו משלו.
<i>Participants:</i>		
Blessed be (our G-d) whose food we have eaten.	Baruch (Eloheinu) she'achalnu mishelo uv'tuvo chayinu.	ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.
<i>Leader:</i>		
Blessed be (our G-d) whose food we have eaten.	Baruch (Eloheinu) she'achalnu mishelo uv'tuvo chayinu.	ברוך (אלהינו) שאכלנו משלו ובטובו חיינו.
<i>All together:</i>		
Blessed be He and blessed be His name.	Baruch hu u-varuch sh'mo.	ברוך הוא וברוך שמו.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, הזן את העולם כולו בטובו בחן בחסד וברחמים הוא נותן לחם לכל בשר, כי לעולם חסדו. ובטובו הגדול תמיד לא חסר לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד. בעבור שמו הגדול כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל בריותיו אשר ברא. ברוך אתה יי, הזן את הכל

Blessed are You L-rd our G-d, Ruler of the universe, who nourishes the whole world. Your kindness endures forever. May we never be in want of sustenance. G-d sustains us all, doing good to all, and providing food for all creation. Blessed are You, Adonai, who sustains all.

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה טובה ורחבה, ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ מצרים ופדיתנו מבית עבדים, ועל בריתך שחתמת בבשרנו, ועל תורתך שלמדתנו, ועל חקיקך שהודעתנו, ועל חיים חן וחסד שחוננתנו, ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה

We thank you L-rd our G-d, for having given a beautiful, good, and spacious land; for having taken us out from the land of Egypt and redeemed us from the house of slavery; for Your covenant which You sealed in our flesh; for Your Torah which You taught us; for the life, grace and kindness You have granted us; and for the food with which You always sustain us.

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד. ככתוב, ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך. ברוך אתה יי, על הארץ ועל המזון.

רחם נא יי אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו. אלהינו אבינו רענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יי אלהינו מהרה מכל צרותינו. ונא אל תצריכנו יי אלהינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם, כי אם לידי המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד.

For everything, L-rd our G-d, we thank and praise You. May your name be blessed by all forever, as it is written: "After you have eaten and are satisfied, you shall bless Adonai, our G-d for the good land he has given you." Blessed are You, Adonai, for the land and the food.

Have mercy, L-rd our G-d, on Israel your people, on Jerusalem your city, on Zion the abode of your glory, on the kingdom of the house of David your anointed one, and on the great and holy Temple that bears your name. Our G-d, our Father, tend and feed us; sustained and support us and relieve us. Speedily, Adonai our G-d, grant us relief from all our troubles. L-rd our G-d, O make us not rely on the gifts and loans of men but rather on your full, open and generous hand, that we may never be put to shame and disgrace.

On Shabbat:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה. כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך לשבת בו ולנוח בו באהבה כמצות רצונך. וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יי אלהינו בנחמת ציון עירך ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הנחמות והנחמות ובעל הנחמות.

Favor us and strengthen us, L-rd our G-d, with your commandments – with the commandment concerning the seventh day, this great and holy Sabbath. This day is great and holy before you to abstain from work and rest on it in love according to your will. In your will, L-rd our G-d, grant us rest so that there be nor sorrow and grief on our day of rest. Let us, L-rd our G-d, live to see Zion your city comforted, Jerusalem your holy city rebuilt, for you art Master of all salvation and consolation.)

אלהינו ואלהי אבותינו, יעלה ויבא ויגיע ויראה וירצה וישמע ויפקד ויזכר זכרוננו ופקדוננו, וזכרון אבותינו, וזכרון משיח בן דוד עבדך, וזכרון ירושלים עיר קדשך, וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפלטה לטובה לחן ולחסד ולרחמים, לחיים ולשלום ביום חג המצות הזה. זכרנו יי אלהינו בו לטובה ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים. ובדבר ישועה ורחמים חוס וחסנו ורחם עלינו והושיענו, כי אליך עינינו, כי אל מלך חנון ורחום אתה

G-d and G-d of our fathers, may the remembrance of us, of our fathers, of the anointed son of David your servant, of Jerusalem your holy city, and of all your people the house of Israel, ascend, come, appear, be heard, and be accepted before you for deliverance and good, for grace, kindness and mercy, for life and peace, on this day of the Festival of Matzot. Remember us this day, L-rd our G-d, for goodness; consider us for blessing; save us for life. With a word of salvation and mercy spare us

and favor us; have pity on us and save us, for we look to you, for you art a gracious and merciful G-d and King.

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי, בונה ברחמי ירושלים. אמן

Rebuild Jerusalem the holy city speedily in our days. Blessed are You, Adonai, who will rebuild Jerusalem in mercy. Amen.

ברוך אתה יי, אלהינו מלך העולם, האל אבינו מלכנו אדירנו בוראנו גאלנו יוצרנו קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל שבכל יום ויום הוא המטיב הוא מטיב לנו. הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה ברכה וישועה נחמה. פרנסה וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל טוב, ומכל טוב לעולם אל יחסרנו

Blessed are You, L-rd our G-d, Ruler of the universe. The G-d who is our father, our king and sovereign, our creator, our redeemer, our maker, the holy one of Jacob, the shepherd of Israel, the good king who does good to all and has done good, is doing good, and will do good. You bestow favors on us constantly. You lavish on us kindness and mercy, relief and deliverance, success, blessing, salvation, comfort, sustenance, support mercy, life and peace and all goodness. May you never deprive us of any good thing.

הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד. הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ. הרחמן הוא ישתבח לדור דורים ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים. הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד. הרחמן הוא ישבר עלנו מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות לארצנו. הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו. הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות וישועות ונחמות.

May the Merciful One reign over us forever and ever. May the Merciful One be blessed in heaven and on earth. May the Merciful One be praised for all generations; may He be glorified in us forever and ever; may He be honored in us to all eternity. May the Merciful One grant us an honorable livelihood. May the Merciful One break the yoke from our neck; may He lead us upstanding into our land. May the Merciful One send ample blessing into this house and upon this table at which we have eaten. May the Merciful One send us Elijah the prophet of blessed memory who will bring us good tidings of consolation and comfort.

הרחמן הוא יברך את:

May the Merciful One bless...

If eating at one's parent's home:

אבי מורי (בעל הבית הזה) ואת אמי מורתני (בעלת הבית הזה), אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם,

...(my revered father) the master of this house and (my revered mother) the mistress of this house, them, and their household, and their children, and everything that is theirs,

If eating at one's own home:

אותי (ואת אשתי/בעלי/זרעי ואת) כל אשר לי

...me (and my wife/husband/children) and all that is mine

if one is a guest:

בעל הבית הזה ואת בעלת הבית הזה, אותם ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם

...our host and our hostess, them, and their household, and their children, and everything that is theirs,

all continue:

אותנו ואת כל אשר לנו, כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל, כן יברך אותנו כלנו
יחד בברכה שלמה, ונאמר אמן

us all together and all our possessions just as He blessed our forefathers Abraham, Isaac, and Jacob, with every blessing. May He bless us all together with a perfect blessing, and let us say, Amen.

במרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא למשמרת שלום. ונשא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישענו.
ונמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם

May heaven find merit in us that we may enjoy a lasting peace. May we receive blessings from the L-rd, justice from the G-d of our salvation, and may we find favor and good sense in the eyes of G-d and men.

On Shabbat:

הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו שבת ומנוחה לחיי העולמים

May the Merciful One cause us to inherit the day which will be all Sabbath and rest in the eternal life.

הרחמן הוא ינחילנו יום שכלו טוב

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם הבא

May the Merciful One cause us to inherit the day of total goodness.

May the Merciful One enable us to live in the days of the Messiah and in the world to come.

מגדול ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם. עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום
עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן

יראו את יי קדשיו כי אין מחסור ליראיו. כפירים רשו ורעבו ודרשי יי לא יחסרו כל טוב. הודו ליי כי טוב כי לעולם חסדו. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. ברוך הגבר אשר יבטח ביי והיה יי מבטחו. נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם. יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום

G-d is our tower of salvation, showing kindness to his anointed, to David and his descendents forever. May he who creates peace in his heavenly heights, may he grant peace for us, all Israel; and all humanity, and we can say, Amen.

Revere the L-rd, you his holy ones for those who revere him suffer no want. Lions may be famishing and starving, but those who seek the L-rd shall not lack any good thing. Give thanks to the L-rd, for he is good; his kindness endures forever. You open your hand and satisfy the desire of every living thing. Blessed is the man who trusts in the L-rd, and whose trust is in the L-rd. I have been young and now I am old, but never have I seen the righteous man forsaken, nor his children wanting bread. The L-rd will give strength to his people; the L-rd will bless His people with peace.

Third Cup

The Blessing after the Meal concludes by saying the blessing over the wine and then drinking the Third Cup of wine, while reclining to the left:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם בורא פרי הגפן.

Baruch atah Adonai, Eloheinu melech ha-olam, borei p'ri hagafen.

Blessed are You L-rd our G-d ruler of the universe, who has created the fruit of the vine.

Elijah

Fill the Cup of Elijah on the table. Traditionally the youngest children open the door for Elijah. Everyone joins in singing "Eliyahu Ha-Navi" and then the door is closed.

Eliyahu Ha-navee

Eliyahu Ha-tish-bee

Eliyahu, Eliyahu

Eliyahu Ha-giladee

Bim Heira B'yameinu Yavo eileinu

Eem mashiah ben David

Eem mashiah ben David

שפך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נהוה השמו. שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם. תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יי

"Pour out your fury on the nations that do not know you, upon the kingdoms that do not invoke your name, they have devoured Jacob and desolated his home." (Ps. 79:6,7) "Pour out your wrath on them; may your blazing anger overtake them." (Ps. 69:25) "Pursue them in wrath and destroy them from under the heavens of the L-rd!" (Lam. 3:66)

Hallel

לא לנו, יי, לא לנו, כי לשמך תן כבוד, על חסדך, על אמתך. למה יאמרו הגוים, איך נא אלהיהם. ואֵלהינו בשמים, כל אשר חפץ עשה. עצביהם כסף וזהב מעשה ידי אדם. פה להם ולא ידברו, עינים להם ולא יראו. אזנים להם ולא ישמעו, אף להם ולא יריחו. ידיהם ולא ימישון, רגליהם ולא יהלכו, לא יהגו בגרונם. כמוהם יהיו עשיהם, כל אשר בטח בהם. ישראל בטח ביי, עזרם ומגנם הוא. בית אהרן בטחו ביי, עזרם ומגנם הוא. יראי יי בטחו ביי, עזרם ומגנם הוא.

Not for us, L-rd, not for us, but for your name bring glory, for the sake of your kindness and your faithfulness. Let the nations say: "Where is their G-d?" Our G-d is in the heavens; all that He wills, He accomplishes. Their idols are silver and gold, the work of human hands. They have mouths, but cannot speak; they have eyes, but they cannot see; they have ears, but they cannot hear; they have a nose, but they cannot smell; they have hands, but they cannot feel; they have feet, but they cannot walk; they can utter no sound with their throats. Those who fashion them, whoever trusts them, shall become like them. Israel, trust in the L-rd! G-d is your help and shield.

יי זכרנו יברך. יברך את בית ישראל, יברך את בית אהרן. יברך יראי יי, הקטנים עם הגדלים. יסוף יי עליכם, עליכם ועל בניכם. ברוכים אתם ליי, עשה שמים וארץ. השמים שמים ליי, והארץ נתן לבני אדם. לא המתים יהללוהו, ולא כל ירדי דומה. ואנחנו נברך יהוה, מעתה ועד עולם, הללויה.

The L-rd is mindful of us and will bless us; He will bless the house of Israel; He will bless the house of Aaron; He will bless those who fear the L-rd, small and great. May the L-rd bless you and increase you, you and your children. You are blessed by the L-rd, Maker of heaven and earth. The heaven is the L-rd's, but earth has been given to mankind. The dead cannot praise the L-rd, nor can any who go down into silence. We will bless the L-rd now and forever. Halleluiah.

אהבתי כי ישמע יי את קולי, תחנוני. כי הטוה אזנו לי ובימי אקרא. אפפוני חבלי מות, ומצרי שאול מצאוני, צרה ויגון אמצא. ובשם יי אקרא: אגא יי מלטה נפשי חנון יי וצדיק, ואֵלהינו מרחם. שמר פתאים יי, דלתי ולי יהושיע. שובי נפשי למנוחתי, כי יי גמל עליכי. כי חלצת נפשי ממות, את עיני מן דמעה, את רגלי מדחי. אתהלך לפני יי, בארצות החיים. האמנתי כי אדבר, אני עניתי מאד. אני אמרתי בחפזי כל האדם כזב.

I love that the L-rd. He hears my pleas because he has inclined his ear to me whenever I call. The bonds of death encompassed me, the torments of the grave have overtaken me; I found trouble and sorrow. Then I called upon the name of the L-rd: "O L-rd, save my life!" The L-rd is gracious and righteous and our G-d is merciful. The L-rd protects the simple; I was brought low and G-d saved me. Be at rest, oh my soul, for the L-rd has been good to you. You delivered me from death, my eyes from tears and my feet from stumbling. I shall walk before the L-rd in the lands of the living. I trust in the L-rd and have faith even when I speak out "All men are false."

מה אשיב ליי, כל תגמולוהי עלי. כוס ישועות אשא, ובשם יי אקרא. נדרי ליי אשלם, נגדה נא לכל עמו. יקר בעיני יי המותה לחסידיו. אגא יי כי אני עבדך, אני עבדך בן אמתך פתחת למוסרי. לך אזבח זבח

תודה ובשם יי אקרא. נדרי ליי אשלם נגדה נא לכל עמו. בחצרות בית יי, בתוככי ירושלים, הללויה

How can I repay the L-rd for all His kindness to me? I raise the cup of deliverance, and call upon the name of the L-rd. My vows to the L-rd I pay in the presence of all His people. Grievous in the L-rd's sight is the death of His faithful followers. O L-rd, I am your servant, your servant, the child of your maid-servant; You have undone what bounds me. I sacrifice a thank offering to You, and call upon the name of the L-rd. I pay vows to the L-rd in the presence of all G-d's people, in the courts of the L-rd's house, in the midst of Jerusalem. Halleluiah.

הללו את יי, כל גוים, שבחוהו כל האמים. כי גבר עלינו חסדו, ואמת יי לעולם, הללויה.

Praise the L-rd, all you nations; praise G-d, all you peoples, for His love to us is great, and the truth of the L-rd is forever. Halleluiah.

הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו.

יאמר נא ישראל, כי לעולם חסדו.

יאמרו נא בית אהרן, כי לעולם חסדו.

יאמרו נא יראי יי, כי לעולם חסדו.

Give thanks to the L-rd, for G-d is good; 'His kindness endures forever.' Let Israel declare, 'His kindness endures forever.' Let the house of Aaron declare 'His kindness endures forever.' Let those who fear the L-rd say 'His kindness endures forever.'

מן המצר קראתי יה, ענני במרחב יה. יי לי לא אירא, - מה יעשה לי אדם. יי לי בעזרי, ואני אראה

בשנאי טוב לחסות ביי, מבטח באדם. טוב לחסות ביי, מבטח בנדיבים. כל גוים סבבוני, בשם יי כי אמילם. סבוני גם סבבוני, בשם יי כי אמילם. סבוני כדברים, דעכו כאש קוצים, בשם יי כי אמילם. דחה דחיתני לנפל, ויי עזרני. עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה. קול רנה וישועה באהלי צדיקים ימין יי עשה חיל. ימין יי רוממה, ימין יי עשה חיל. לא אמות כי

אחיה, ואספר מעשי יה. יסר יסרני יה, ולמות לא נתנני. פתחו לי שערי צדק, אבא בם, אודה יה. זה השער ליי, צדיקים יבאו בו

From the narrow I called to the L-rd, G-d answered me in the great freedom of space. The L-rd is with me, I have no fear, what can man do to me? The L-rd is with me as my helper, I will see the defeat of all my foes. It is better to take refuge in the L-rd than to trust in man. It is better to take refuge in the L-rd than to trust in greatness. All nations have surrounded me; in the name of the L-rd, I have cut them down. They have surrounded me, but in the name of the L-rd, I cut them down. They swarmed like bees about me, but they were extinguished like a fire of thorns; but in the name of the L-rd, I cut them down. You pushed me and I nearly fell, but the L-rd helped me. The L-rd is my strength and song; He has become my salvation. The voice of rejoicing and salvation is tents of the righteous resound, "The right hand of the L-rd is triumphant! The right hand of the L-rd is exalted! The right hand of the L-rd triumphs!" I shall not die, but live to proclaim the works of the L-rd. The L-rd has severely punished me, but he has not handed me over to die. Open the gates of righteousness, that I may enter and praise the L-rd. This is the gateway to the L-rd, the righteous shall enter through it.

אודך כי עניתני ותהי לי לישועה

אודך כי עניתני ותהי לי לישועה
אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה
אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה
מאת יי היתה זאת היא נפלאת בעינינו
מאת יי היתה זאת היא נפלאת בעינינו

I thank You for You have answered me, and have become my salvation. The stone which the builders rejected has become the major cornerstone. This the L-rd's doing; it is marvelous in our sight. This is the day, which the L-rd has made – let us be glad and rejoice on it.

אנא יי, הושיעה נא
אנא יי, הושיעה נא
אנא יי, הצליחה נא
אנא יי, הצליחה נא

O L-rd, deliver us!

O L-rd, deliver us!

O L-rd, let us prosper!

O L-rd, let us prosper!

ברוך הבא בשם יי, ברכנוכם מבית יי
ברוך הבא בשם יי, ברכנוכם מבית יי
אל יי ויאר לנו, אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח
אל יי ויאר לנו, אסרו חג בעבתים עד קרנות המזבח
אלי אתה ואודך, אלהי ארוממך
אלי אתה ואודך, אלהי ארוממך
הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו
הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו

Blessed be he who comes in the name of the L-rd; we bless you from the House of the L-rd. The L-rd is G-d, Who has shown us light; bind the festival offering with cords, up to the altar-horns. You are my G-d, and I exalt you. Give thanks to the L-rd, for G-d is good, His kindness endures forever.

הודו ליי כי טוב, כי לעולם חסדו

הוֹדוּ לַאלֹהֵי הָאֱלֹהִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
הוֹדוּ לַאֲדֹנָי הָאֱדֹנִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לַעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדוֹלוֹת לְבָדוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לַעֲשֵׂה הַשְּׁמַיִם בַּתְּבוּנָה, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדוֹלִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשַׁלֵּת בַּיּוֹם, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
אֶת הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבִים לְמַמְשַׁלוֹת בַּלַּיְלָה, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְמַכֵּה מִצְרַיִם בְּבַכּוֹרֵיהֶם, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְגַזֵּר יַם סוּף לְגַזְרִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹכוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וַנַּעַר פְּרַעֲהַ וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְמוֹלִיף עַמּוֹ בַּמַּדְבָּר, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְמַכֵּה מַלְכִים גְּדוֹלִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וַיַּהַרְגַם מַלְכִים אֲדִירִים, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
לְסִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וַנִּתֵּן אֶרֶץ לְנַחֲלָה, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
שֶׁבִשְׁפָלְנוּ זָכַר לָנוּ, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
וַיִּפְרָקֵנוּ מִצְרֵינוּ, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
נִתֵּן לֶחֶם לְכֹל בָּשָׂר, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ
הוֹדוּ לְאֵל הַשְּׁמַיִם, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ

O give thanks unto the L-rd, for G-d is good, for His mercy endures forever.

O give thanks unto the G-d of gods, for His mercy endures forever.

O give thanks unto the L-rd of lords, for His mercy endures forever.
To Him who does great wonders, for His mercy endures forever.
To Him who made the heavens with understanding, for His mercy endures forever.
To Him that spread forth the earth above the waters, for His mercy endures forever.
To Him who made great lights, for His mercy endures forever;
The sun to reign by day, for His mercy endures forever;
The moon and stars to reign by night, for His mercy endures forever.
To Him that smote Egypt in their first-born, for His mercy endures forever;
And took Israel out from among them, for His mercy endures forever;
With a strong hand and an outstretched arm, for His mercy endures forever.
To Him who parted the Red Sea, for His mercy endures forever;
And made Israel to pass through it, for His mercy endures forever;
And threw Pharaoh and his host in the Red Sea, for His mercy endures forever.
To Him who led His people through the wilderness, for His mercy endures forever.
To Him who smote great kings; for His mercy endures forever;
And slew mighty kings, for His mercy endures forever.
Sihon, king of the Amorites, for His mercy endures forever;
And Og, king of Bashan, for His mercy endures forever;
And gave their land as an inheritance, for His mercy endures forever;
Even an inheritance unto Israel His servant, for His mercy endures for ever.
Who remembered us in our low state, for His mercy endures forever;
And hath delivered us from our adversaries, for His mercy endures forever.
Who gives food to all creatures, for His mercy endures forever.
O give thanks unto the G-d of heaven, for His mercy endures forever.

נשמת כל חי תברך את שמך, יי אלהינו, ורוח כל בשר תפאר ותרומם זכרך, מלכנו, תמיד. מן העולם ועד
העולם אתה אל, ומבלעדיך אין לנו מלך גואל ומושיע, פודה ומציל ומפרנס ומרחם בכל עת צרה וצוקה.
אין לנו מלך אלא אתה. אלהי הראשונים והאחרונים, אלוה כל בריות, אדון כל תולדות, המהלל ברב

הַתְּשַׁבְּחוּת, הַמְּנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוּתוֹ בְּרַחֲמִים. וַיִּי לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן - הַמְּעוֹרָר יְשָׁנִים וְהַמְּקִיץ נֹרְדָמִים, וְהַמְּשִׁיחַ אֲלֵמִים וְהַמְּתִיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף כְּפוּפִים. לֵךְ לְבַדְךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים

אֵלֹהֵינוּ מִלֹּא שִׁירָה כִּים, וְלִשְׁוֹנֵנוּ רָנָה כְּהַמּוֹן גִּלְיוֹ, וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שִׁבַּח כְּמַרְחֵבֵי רִקְיעַ, וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִיּוֹרָה, וְיַדֵּינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי שָׁמַיִם, וְרַגְלֵינוּ קְלוֹת כְּאֵילוֹת - אֵין אֲנַחְנוּ מְסַפִּיקִים לַהּוֹדוֹת לֵךְ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וְלִבְרַךְ, אֵת שֶׁמֶךְ עַל אַחַת, מֵאֲלֵף, אֲלֵפֵי אֲלָפִים וְרַבֵּי רַבּוֹת פְּעָמִים, הַטּוֹבוֹת שְׁעֵשִׂית עִם אֲבוֹתֵינוּ וְעִמָּנוּ. מִמְצָרִים גְּאֻלְתָּנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, וּמִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ, בְּרַעַב זָנְתָנוּ וּבְשִׁבְעַת כְּלָכַלְתָּנוּ, מִחֶרֶב הַצִּלְתָּנוּ וּמִדְּבַר מְלֻטְתָנוּ, וּמִחַלְלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים דְּלִיתָנוּ. עַד הִנֵּה עֲזָרוֹנוּ רַחֲמֵיךָ וְלֹא עֲזָבוֹנוּ חֶסֶדֶיךָ, וְאֵל תִּטְשֵׁנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, לְנֶצַח. עַל כֵּן אֲבָרִים שֶׁפִּלְגַת בְּנוֹ וְרוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁנִּפְחַת בְּאֵפֵינוּ וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר שִׁמַּת בְּפִינוּ - הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבַּחוּ וַיִּפְאָרוּ וַיְרוֹמְמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ וַיִּמְלִיכוּ אֵת שֶׁמֶךְ מִלְכָּנוּ. כִּי כָל פֶּה לֵךְ יוֹדֵה, וְכָל לִשׁוֹן לֵךְ תִּשְׁבַּע, וְכָל בֶּרֶךְ לֵךְ תִּכְרַע, וְכָל קוֹמָה לִפְנֵיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה, וְכָל לִבָּבוֹת יִירָאוּךָ, וְכָל קָרֵב וְכָל לִוִּית יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ, כַּדְּבַר שֶׁכְּתוּב, כָּל עֲצַמְתִּי תִאֲמַרְנָה: יי, מִי כְמוֹךָ מְצִיל עַנֵּי מִחֶזֶק מִמָּנוּ וְעַנֵּי וְאֲבִיוֹן מִגְּזֻלוֹ. מִי יִדְמָה לֵךְ וּמִי יִשְׁוֶה לֵךְ וּמִי יַעֲרַךְ לֵךְ הָאֵל הַגָּדוֹל, הַגָּבוֹר וְהַנּוֹרָא, אֵל עֲלִיוֹן, קִנְיָה שָׁמַיִם וְאָרֶץ. נְהַלֵּלְךָ וְנִשְׁבַּחְךָ וְנִפְאָרְךָ וְנִבְרַךְ אֵת שֵׁם קִדְשֶׁךָ, כְּאִמּוֹר: לְדוֹד, בְּרַכֵּי נַפְשִׁי אֵת יי וְכָל קָרְבֵי אֵת שֵׁם קִדְשׁוֹ

The soul of every living being shall bless your name, L-rd our G-d the spirit of all flesh shall ever glorify and exalt your remembrance, our King. Throughout eternity Thou art G-d. Besides Thee we have no king who redeems and saves, ransoms and rescues, sustains and shows mercy in all times of trouble and distress. We have no King but Thee-G-d of the first and of the last, G-d of all creatures, Master of all generations, One acclaimed with a multitude of praises, He who guides His world with kindness and His creatures with mercy. The L-rd neither slumbers nor sleeps; He rouses those who sleep and wakens those who slumber; He enables the speechless to speak and loosens the bonds of the captives; He supports those who are fallen and raises those who are bowed down. To Thee alone we give thanks.

Were our mouth filled with song as the ocean, and our tongue with joy as the endless waves; were our lips full of praise as the wide heavens, and our eyes shining like the sun or the moon; were our hands spread out in prayer as the eagles of the sky and our feet running as swiftly as the deer--we should still be unable to thank Thee and bless your name, L-rd our G-d and G-d of our fathers, for one of the thousands and even myriads of favors which Thou hast bestowed on our fathers and on us. Thou hast liberated us from Egypt, L-rd our G-d, and redeemed us from the house of slavery. Thou has fed us in famine and sustained us with plenty. Thou hast saved us from the sword, helped us to escape the plague, and spared us from severe and enduring diseases. Until now your mercy has helped us, and your kindness has not forsaken us; may Thou, L-rd our G-d, never abandon us.

Therefore, the limbs which Thou has given us, the spirit and soul which Thou has breathed into our nostrils, and the tongue which Thou hast placed in our mouth, shall all thank and bless, praise and glorify, exalt and revere, sanctify and acclaim your name, our King. To Thee, every mouth shall offer thanks; every tongue shall vow allegiance; every knee shall bend, and all who stand erect shall bow. All hearts shall revere Thee, and men's inner beings shall sing to your name, as it is written: "all my bones shall say: O L-rd, who is like Thee? Thou save the poor man from one that is stronger, the poor and needy from who would rob him." Who may be likened to Thee? Who is equal to Thee? Who can be compared to Thee? O Great, mighty and revered G-d, supreme G-d is the Master of heaven and earth. Let us praise, acclaim and glorify Thee and bless your holy name, as it is said: "A Psalm of David: Bless the L-rd, O my soul, and let my whole inner being bless His holy name."

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֲזָרְךָ, הַגָּדוֹל בְּכַבוֹד שֶׁמֶךָ, הַגָּבוֹר לְנֶצַח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ, הַמְּלַךְ הַיּוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רִם

וּנְשָׂא

שׁוֹכֵן עַד מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב: רָנְנוּ צְדִיקִים ב' ", לַיְשָׁרִים נְאוּה תִּהְיֶה

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְהַלֵּל, וּבְדַבְרֵי צְדִיקִים תִּתְבָּרַךְ, וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְרוֹמֵם, וּבִקְרֵב קְדוּשִׁים תִּתְקַדֵּשׁ

וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרִנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ, מִלְכֵנוּ, בְּכֹל דּוֹר וָדוֹר, שְׁכֵן חוֹבֵת כָּל הַיְצוּרִים

לְפָנֶיךָ, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח, לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדְר לְבָרֶךְ, לְעַלָּה וּלְקַלֵּס עַל כָּל
דַּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבַּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ, מְשִׁיחְךָ

יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלְכֵנוּ, הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, כִּי לָךְ נְאֻה, יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
, שִׁיר וְשַׁבְּחָה, הַלֵּל וְזִמְרָה, עֵז וּמִמְשָׁלָה, נְצַח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה, תִּהְיֶה וְתִתְפָּאֵר, קְדוּשָׁה וּמִלְכוּת, בְּרִכּוֹת
וְהוֹדָאוֹת מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם

O G-d in your mighty acts of power, great in the honor of your name, powerful forever and revered for
your awe-inspiring acts, O King seated upon a high and lofty throne!

He who abides forever, exalted and holy is His name. And it is written: "Rejoice in the L-rd, you
righteous; it is pleasant for the upright to give praise."

By the mouth of the upright you shall be praised; By the words of the righteous you shall be blessed;

By the tongue of the pious you shall be exalted; And in the midst of the holy you shall be sanctified.

In the assemblies of the multitudes of your people, the house of Israel, with song shall your name,
our King, be glorified in every generation. For it is the duty of all creatures to thank, praise, laud,
extol, exalt, adore, and bless Thee; even beyond the songs and praises of David the son of Jesse,
your anointed servant.

Praise be your name forever, our King, who rules and is great and holy in heaven and on earth; for to
Thee, L-rd our G-d, it is fitting to render song and praise, hallel and psalms, power and dominion,
victory, glory and might, praise and beauty, holiness and sovereignty, blessings and thanks, from now
and forever.

The Fourth Cup of Wine:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן

Baruch Atah Adonai Eloheinu Melech ha'olam, borei p'ri hagafen.

Blessed are You, L-rd our God, ruler of the universe, who has created the fruit of the vine.

Drink the wine while reclining to the left and then recite the concluding blessing:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן, וְעַל תְּנוּבַת הַשְּׂדֵה וְעַל אֶרֶץ הַקְּמֵדָה טוֹבָה
וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ לְאֶכֶל מִפְרֵיהָ וּלְשַׁבַּע מִטוֹבָה רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ וְעַל
יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקְּדוֹשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ
וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשִׁמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפְרֵיהָ וְנִשְׁבַּע מִטוֹבָהּ וְנִבְרַכְךָ עֲלֶיהָ בְּקְדוּשָׁה וּבְטָהֳרָה (בְּשַׁבַּת: וְרָצָה
וְהַחֲלִיצֵנוּ בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה) וְשִׁמְחָנוּ בַּיּוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, כִּי אַתָּה יי טוֹב וּמְטִיב לְכָל וְנִוְדָה לָךְ עַל הָאָרֶץ
וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן. בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן

Blessed are You L-rd our G-d, ruler of the universe, for the vine and the fruit, and for produce of the field, for the beautiful and spacious land, which you gave to our ancestors as a heritage. Have mercy, L-rd our G-d, on Israel your people, on Jerusalem your city. Rebuild Jerusalem, the holy city, speedily in our days. Bring us there and cheer us with its restoration; may we eat Israel's produce and enjoy its goodness; we praise you for Jerusalem's centrality in our lives. (On Shabbat add: Favor us and strengthen us on this Sabbath day) and grant us happiness on this Feast of Matzot, For you, L-rd are good and beneficent to all, and we thank you for the land and the fruit of the vine. Blessed are You, L-rd, for the land and the fruit of the vine.

Nirtzah

At the conclusion of the Seder, everyone joins in singing:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם.

L'shana Haba'ah b'Y'rushalayim

Next Year in Jerusalem!